

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Fördjupad utredning

Kulturnämnden

Handläggare:

Mohammed Mekrami, Sara Bengtsson, Annika Strömberg

Bilaga 1, Genomlysning av Bibliotek Uppsalas verksamhet – fördjupad utredning och förslag till åtgärder

Bakgrund

För att ge kulturnämnden och kulturförvaltningen bättre planerings- och beslutsunderlag och därmed ökad handlingsberedskap inför kommande år beslutade kulturnämnden vid sitt sammanträde den 29 april 2021 § 49 att ge dåvarande kulturförvaltning i uppdrag att genomlysra Bibliotek Uppsalas verksamhet. Förvaltningen fick i uppdrag att återkomma med eventuella förslag till anpassad biblioteks- och kulturhusverksamhet från och med 2022 samt att återkomma med eventuella förslag till justeringar i lokalförsörjningsplanen inom biblioteks- och kulturhusområdet. Syftet med genomlysningen var att ge vägledning för hur de kommande årens ekonomiska utmaningar kan mötas samtidigt som invånarnas behov av lagstadgad biblioteksservice tillgodoses i en växande stad.

Den genomlysning som förvaltningen genomförde resulterade i en rapport som delgavs kulturnämnden i december 2022.

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2022 § 148 att uppdra åt förvaltningen att senast i april 2023 återkomma med en åtgärdsplan för att successivt genomföra förändringar från och med 2024. Förvaltningen fick också i uppdrag att genomföra en fördjupad utredning av kulturhusen i Stenhagen och Sävja gällande uppdrag och verksamhet i relationen till förvaltningens allaktivitetshus samt att vidare utreda framtida placering av bibliotek, kulturhus och allaktivitetshus i takt med att Uppsala kommun expanderar. Nämnden beslutade vid samma tillfälle att förvaltningen vid årsskiftet 2022/2023 skulle verkställa tidigare beslut att avveckla Bibliotek Uppsalas biblioteksverksamhet i Gränbyskolan.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen har fullföljt uppdraget och överlämnar nu resultatet av genomfört arbete tillsammans med diverse jämförande bakgrundsmaterial.

Omvärld och trender

Biblioteksverksamheten i Sverige står inför stora möjligheter och utmaningar såväl vad gäller utbud och innehåll i verksamhet som var bibliotek ska vara lokaliserade med hänsyn tagen till användares behov och bibliotekslagen.

Vi lever i en tid då innovationer och teknik utvecklas snabbare än någonsin förut.

Biblioteksverksamheten är sedan länge en teknikintensiv verksamhet. Den tryckta boken spåddes gå mot en dyster framtid men så blev inte fallet. Den fysiska boken lever fortfarande kvar sida vid sida av den digitala boken. I synnerhet gäller detta för barnmedier där den tryckta boken dominerar stort. Biblioteken är beroende av hur bokbranschen utvecklas i framtiden och utbudet kan komma att förändras vilket även kommer att påverka bibliotekens verksamhet.

Biblioteksverksamhetens kärnuppdrag ligger i tillgängliggörandet av medier och information samt läsfrämjande med fokus på prioriterade grupperns behov.

I Uppsala ökar folkmängden och demografin förändras med en ökad andel äldre och färre personer i arbete som behöver försörja fler.

Nya bostadsområden och noder växer fram i kommunen och befintliga områden utvecklas. Det leder till ökat behov av tillgänglighet till lokaler och service.

Det finns förväntningar från allmänheten på god tillgänglighet till biblioteksservice och innovativa lösningar. En ökad efterfrågan på digitala tjänster är en del av den utvecklingen. bibliotekslagen ställer fortsatta krav på att kommunernas biblioteksverksamhet särskilt ska uppmärksamma de prioriterade målgrupperna barn och unga, personer med annat modersmål än svenska, nationella minoriteter och personer med funktionsnedsättningar. Fler äldre ökar behoven av uppsökande biblioteksverksamhet för att säkerställa likvärdig tillgång till biblioteksservice oavsett förutsättningar.

Ett nytt världsläge ökar behoven av beredskap att möta olika slags utmaningar. Bibliotekens roll i totalförsvaret uppmärksammas i några kommuners biblioteksplaner liksom hur målen för biblioteksverksamheten kan bidra till ett hållbart samhälle genom kopplingen till målen i Agenda 2030. Allmänhetens förväntningar på biblioteken som samhällets offentliga rum som garanterar en demokratisk tillgång till litteratur och information kvarstår.

Kommande års ekonomiska utveckling innebär utmaningar för biblioteks- och kulturhusverksamheten då resurserna kommer att vara begränsade. Därför behöver verksamheten bedrivas så kostnadseffektivt som möjligt utifrån tilldelad ram så att offentliga medel används på bästa sätt.

Bibliotekslagen

Bibliotekshuvudmän är kommunerna, regionerna, staten och för folkbibliotek ansvarar kommunerna. Lagen säger att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet, folk-, skol- och forskningsbibliotek, ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Bibliotekslagen säger att folkbiblioteksverksamhet ska finnas till för alla, men att särskild uppmärksamhet ska ägnas åt vissa grupper. De grupper som folkbiblioteken ska prioritera är:

- barn och unga
- personer med funktionsnedsättning
- nationella minoriteter
- människor med annat modersmål än svenska.

Folkbiblioteken har ett särskilt uppdrag i bibliotekslagen att främja läsning och tillgången till litteratur. Särskilt viktigt är uppdraget kopplat till barn och unga. Det finns flera aktörer som arbetar för att främja läskunnighet och intresset för läsning. Samarbete mellan dessa aktörer stärker möjligheterna att öka intresset för och kunskaperna om litteratur och läsning. Folkbiblioteken kan fungera som ett komplement till skolan med särskild kompetens kring litteratur, förmedling till olika målgrupper och hjälpmedel för den som av olika skäl inte kan läsa skriven text, till exempel talböcker i olika format.

Folkbibliotekets medier är kärnan i verksamheten. Med utgångspunkt i olika texter ska biblioteksrummet bidra till fri åsiktsbildning och till att öka intresset för bildning, upplysning, utbildning, forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Folkbiblioteken är en plats där alla kan mötas – människor med olika erfarenheter och uttryck och med skiftande behov av service, stöd, tillgänglighet och utrymme.

Biblioteken står genom sitt uppdrag fritt i relation till religion, politik och ekonomi och är trygga och lugna platser för läsning, reflektion, utbyte av tankar och samtal. De kan fungera som neutrala och välkomnande platser för möten mellan människor oavsett egen övertygelse, i samband med stora och omvälvande händelser lokalt eller i en större omvärld. Platsen stärks ytterligare av en rumslig utformning som möjliggör olika aktiviteter som stimulerar till samtal och dialog och som samtidigt kan uppfylla människors behov av tystnad.

Uppsala kommuns styrdokument

Mål och budget

Mål och budget utgår från Agenda 2030 och FN:s 17 globala hållbarhetsmål. Bibliotek Uppsala bidrar till uppfyllelse av mål och uppdrag som riktas till kulturnämnden i kommunens övergripande styrdokument Mål och budget samt till de uppdrag som ges till förvaltningen i kulturnämndens verksamhetsplan enligt fyra fokusområden.

1. Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden
2. Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb
3. Uppsala ska leda klimatomställningen
4. Uppsala ska bli tryggare med jämlika livsvillkor

Som exempel kan nämnas insatser för att främja äldres hälsa och välbefinnande genom att göra det möjligt för fler äldre att ta del av verksamheten och att öka äldres digitala inkludering.

Ett annat uppdrag är läsfrämjande med fokus på att stärka pojkars läsning. Detta görs inom ordinarie verksamhet under bibliotekens öppethållande men även genom samarbeten med civilsamhället och riktade kampanjer såsom Läsande förebilder.

Biblioteksverksamheten bidrar även till att förebygga och bryta segregationen samt öka integrationen genom att erbjuda tillgängliga mötesplatser och tillgång till information men även genom riktad verksamhet till prioriterade målgrupper. Exempel på riktade insatser är IT-handledning på arabiska, läxläsning, Shared reading samt sagostunder på olika språk.

För att öka psykisk hälsa och upplevelsen av inkludering för barn och unga bedriver Bibliotek Uppsala uppsökande verksamhet riktad till målgruppen barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Bibliotek Uppsala arbetar också för att skapa tryggare mötesplatser för unga inom verksamheten med tonvikt på HBTQI-perspektiv.

Bibliotek Uppsala tar aktiv del i arbetet med att utveckla kommunens krisberedskap samt samordnar förvaltningens IT-objektplan.

Biblioteksplan

Enligt bibliotekslagen ska alla kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteken ska vara lokala mötesplatser, tillgängliga för alla och starkast där kommuninvånarna behöver dem som mest. Verksamheten finns i kommunens tätorter, på landsbygden och i skolor. Mobil, digital och uppsökande verksamhet kompletterar de fysiska biblioteken. Folkbibliotek ska vara tillgängliga och bör ligga där människor naturligt rör sig. Andra faktorer som gör biblioteket mer tillgängligt är generösa och anpassade öppettider. Behoven för olika målgrupper varierar och kan förändras över tid. Allt fler människor har arbeten och uppdrag som inte är beroende av fysiska platser. För många kan ett öppet och uppkopplat folkbibliotek vara en attraktiv och fungerande plats för arbete under kortare eller längre tid. Därför behöver biblioteken vara lyhörda och anpassningsbara för behoven.

En annan viktig utgångspunkt i planen är det läsfrämjande arbetet som inte bara sker inom det fysiska bibliotekets väggar. Folkbiblioteken ska verka överallt i kommunen. Biblioteken ska samverka brett i lokalsamhället för att nå målgrupper som annars inte nås i arbetet för att främja läsning. På så sätt kan biblioteken spela en viktig roll i att bygga ett Uppsala för alla.

Grunduppdrag från kulturnämnden

Kulturnämnden har fattat beslut om grunduppdrag för de verksamheter som nämnden ansvarar för. Följande grunduppdrag gäller för folkbiblioteksverksamheten i Uppsala kommun:

Syfte och förväntade effekter

Kulturnämnden är huvudman för Uppsala kommuns folkbiblioteksverksamhet. Biblioteken är demokratiska platser för bildning, kultur, information, lärande och möten. Verksamheten stärker människors identitet, bidrar till inkludering och stärker demokratin och yttrandefriheten. Genom att tillgängliggöra medier, erbjuda aktiviteter och arrangemang stödjer biblioteken läsande, språkutveckling och kunskapsbildning samt ökar den digitala inkluderingen i samhället.

Kärnuppgifter

Biblioteksservice erbjuds i hela kommunen via fysiska bibliotek och biblioteksbuskar, annan uppsökande verksamhet samt via det digitala biblioteket på nätet. Biblioteksverksamheten uppmärksammar särskilt behoven hos invånare i närliggande lokalsamhälle.

För att öka tillgängligheten erbjuds meröppna bibliotek, där användarna får tillgång till biblioteken även på tider då det inte är bemannat.

Biblioteken arbetar läsfrämjande, bidrar till goda förutsättningar för barns språkutveckling, läsning och kunskapsinhämtning, stärker vuxnas språkkompetens och samhällsintroduktion, möjliggör lärande och upplevelser för besökare samt erbjuder tillgängliga lokaler för möten och arrangemang. Utbudet av medier och aktiviteter präglas av allsidighet och kvalitet.

Biblioteken bidrar till ett meningsfullt liv för äldre genom tillgängliga bibliotek, uppsökande verksamhet samt genom att erbjuda e-medier och talböcker. Biblioteksservice erbjuds också till vård- och omsorgsboenden.

Samverkan sker med civilsamhället, vård, förskola, grundskola, gymnasium, vuxenutbildning och andra aktörer i samband med aktiviteter och programverksamhet.

Målgrupper

Alla som lever, verkar och vistas inom Uppsala kommun.

Prioriterade målgrupper är barn och unga, äldre, personer med funktionsnedsättningar samt nationella minoriteter och människor med annat modersmål än svenska.

Personella resurser

För att genomföra Bibliotek Uppsalas uppdrag enligt ovanstående styrdokument och för att bedriva ordinarie biblioteksverksamhet krävs omfattande personalresurser. Bemanning av biblioteken utgör en viktig grundförutsättning för verksamheten. Under årens lopp har automatisering ersatt vissa arbetsuppgifter som tidigare gjordes manuellt, men en betydande del av verksamheten kopplad till bibliotekslokalerna kräver fortsatt personella resurser. Exempel på detta är tillsyn och trygghetsskapande arbete, omfattande praktisk hantering som möjliggör att medier är tillgängliga för lån samt kan reserveras och hämtas på vilket bibliotek som helst, individuell IT-handledning till besökarna, stöd i informationssökning och i användning av bibliotekets digitala tjänster, genomförande av programverksamhet och läsfrämjande arbete för olika åldrar. Utifrån nya uppdrag och användares förändrade behov sker också kontinuerligt utvecklingsarbete inom biblioteksverksamheten.

Beskrivning av Bibliotek Uppsalas verksamhet

Uppsala kommun har tretton fysiska bibliotek varav tre finns i kommunens tre kulturhus Gottsunda, Stenhagen och Sävja. Övriga bibliotek finns i Almunge, Björklinge, Salabacke (Brantingsbiblioteket, tillfälligt stängt för renovering), Bältinge, Eriksberg, Gränbystaden, Storvreta, Vattholma, Vänge samt Stadsbiblioteket på Svartbäcksgatan i centrala Uppsala.

Kulturhus finns i Gottsunda, Stenhagen och Sävja. I Stenhagen och Sävja finns kulturhusen i samlokaliserade med skolor och samnyttjande sker bland annat av lokaler för estetisk verksamhet.

Bibliotek Uppsala bedriver uppsökande biblioteksverksamhet via två biblioteksbussar, fyra bibliotekscyklar samt genom annan uppsökande verksamhet såsom till exempel Boken kommer. Biblioteksbussarna erbjuder service på landsbygden till förskolor och mindre skolor, till äldreboenden, till enskilda låntagare vid sina hem och vid hållplatser i och nära samhällen i hela Uppsala kommun. Hållplatser finns kvällstid i prioriterade tätorter på landsbygden samt vid servicenoder och mindre orter med fyra veckors intervall. För personer som har svårt att komma till ett bibliotek finns servicen Boken kommer. Boken kommer erbjuds företrädesvis till äldre, personer med fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättningar samt långtidssjuka. Personer som bor på landsbygden får servicen via biblioteksbussarna. I nuläget finns totalt 350 Boken kommer-låntagare som får hemleveranser från biblioteket. Av dessa 350 låntagare finns 206 i centrala delar av Uppsala och 98 personer får sina böcker via biblioteksbussarna. Via Kultur i vård och omsorg erbjuds kulturprogram och aktiviteter till äldreboenden, träffpunkter och dagliga verksamheter.

Det senaste fysiska biblioteket tillkom 2021 i samband med ombyggnationen av Brantingsbiblioteket då ett bibliotek skapades i Gränbystaden. Dessförinnan etablerades ett bibliotek i Stenhagens bildnings- och kulturcentrum 2008. Kulturnämnden har fattat beslut om att starta ett nytt bibliotek i Rosendal och planeringen för detta pågår. Beräknad verksamhetsstart är andra tredje 2024.

Indikatorer och jämförelser med andra kommuner

I statistiken nedan görs jämförelser mellan Uppsala kommun och det resultatnätverk Uppsala kommun samarbetar med, R9, vilket består av jämförbara kommuner i landet. Där det är relevant görs även jämförelser med utvecklingen i riket. Det finns ännu inte tillgång till statistik för jämförelser med andra kommuner för år 2022.

Antal bibliotek

Placeringen av folkbiblioteken i kommunen har påverkats av befolkningsunderlag och behov i det omgivande samhället samt kommunens organisation. Till exempel så finns arvet efter kommundelsnämnderna fortfarande kvar. Biblioteken i kommunen skiljer sig åt till storlek, öppethållande samt användning.

Uppsala har ett något lägre antal fasta bibliotek per invånare än jämförbara kommuner. I viss mån kompenseras detta av att Uppsala, som har en förhållandevis stor landsbygd, har en utvecklad uppsökande verksamhet som komplement.

Kommunala bibliotek, antal/1 000 invånare

	2021	2020	2019	2018	2017
R9	0,07	0,07	0,07	0,07	0,07
Uppsala	0,05	0,05	0,06	0,06	0,06
Riket	0,10	0,10	0,11	-	-

Besök

Bibliotek Uppsala ligger något över jämförbara kommuner gällande antal biblioteksbesök per invånare under de senaste fem åren.

Sett över tid har de fysiska besöken på biblioteken minskat, samtidigt som de digitala besöken till bibliotekets webbplats har ökat. Bibliotek Uppsalas digitala webbplats har cirka 600 000–700 000 besök varje år. Under pandemiåret 2021 hade webben lika många besök som alla fysiska enheter sammanlagt.

För de kombinerade besökssiffrorna (fysiska besök och webbesök) är siffrorna relativt oförändrade över tid.

Biblioteken har dock fortfarande många fysiska besökare jämfört med andra kulturinstitutioner i samhället. Enbart Stadsbiblioteket har i snitt cirka 1800 besökare per öppethållandedag året runt.

Antal fysiska besök per invånare R9 och Uppsala

	2021	2020	2019	2018	2017
R9	2,8	3,8	5,3	5,8	6,0
Uppsala	2,6	3,9	5,6	5,7	6,2

Lån och medier

Den sammanlagda siffran för antal lån (fysiska lån och e-lån) är något lägre 2022 (1 712 194 lån) jämfört med 2011 (1 869 733 lån) i Uppsala. E-bokutlåningen har ökat kraftigt under det senaste decenniet även om e-lånen fortfarande utgör en mindre del av den totala utlåningen. Av den totala utlåningen av vuxenmedier står e-lånen för cirka 15 procent. Enligt SOM-rapporten som publicerades under 2022 uppger 51 procent av 16 till 29-åringar att de läser tryckta böcker varje månad vilket är mer än andra vuxna.

Barnmedier står i snitt för cirka 47 procent av den totala utlåningen i Uppsala men utgör endast en liten del av e-lånen. Även om antalet lån per barn och unga i åldern 0 till 17 år har minskat även i Uppsala så ligger Uppsala betydligt bättre till vid en jämförelse med R9. Förvaltningens bedömning är att detta återspeglar att biblioteken finns rätt placerade utifrån aktuell målgrupp. Barn och unga prioriteras i verksamheten och förvaltningen ser att det läsrämjande arbetet ger resultat. Prioriteringen av barn och unga sker även inom medieanslaget. En eventuell sänkning av det egna anslaget skulle få stor konsekvens då inköpsstödet från Statens kulturråd (780 tkr 2022) villkoras av ett bibehållet kommunalt medieanslag. I sammanhanget kan nämnas att Uppsala har färre fysiska böcker per invånare än jämförbara kommuner.

Lån av böcker, antal/invånare

	2021	2020	2019	2018	2017
R9	3,4	4,0	4,4	4,3	4,4
Uppsala	5,2	6,2	6,6	6,5	6,8
Riket	4,0	4,6	4,6	-	-

Barnbokslån, antal barn 0–17 år

	2021	2020	2019	2018	2017
R9	9,0	10,4	11,3	11,4	11,8
Uppsala	14,2	16,7	17,6	17,4	18,8
Riket	10,1	11,5	12,4	-	-

Antal lån av e-böcker per invånare Riket och Uppsala

	2021	2020	2019	2018	2017
R9	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Uppsala	1	0,9	0,7	0,6	0,4
Riket	0,9	0,7	0,6	0,5	0,3

Aktiva låntagare i kommunala bibliotek, antal/1 000 invånare

	2021	2020	2019	2018	2017
R9	167	202	237	242	240
Uppsala	237	269	277	270	275
Riket	205	239	258	-	-

Böcker i kommunala bibliotek. antal/invånare

	2021	2020	2019	2018	2017
R9	2,3	2,3	2,4	2,5	2,6
Uppsala	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2

Personal

Bibliotek Uppsala har färre anställda jämfört med de nio kommunerna inom R9 utom Örebro som ligger på 3,9. Sedan 2021 har Bibliotek Uppsala genomfört besparingar och en sänkning i bemanningsgraden kan därför komma att öka skillnaden 2022 och 2023.

Anställda vid kommunala bibliotek, antal/10 000 invånare

	2021	2020	2019	2018	2017
R9	4,4	4,5	4,4	4,5	4,6
Uppsala	4,0	4,7	4,7	4,1	4,0
Riket	5,4	5,5	5,5	-	-

Sammanfattning

Vid en jämförelse med andra kommuner i resultatnätverket R9 följer Bibliotek Uppsala i stort sett samma utveckling.

Förvaltningen ser att biblioteksanvändares beteendemönster har förändrats över tid och att de befintliga biblioteken i Uppsala kommun delvis fyller olika syften. Några bibliotek fungerar i högre grad än andra som bibliotek där lån av medier spelar en stor roll, vilket återspeglas i nyckeltalen för lån och besök. Andra bibliotek har ett högt antal besök men relativt låga lånesiffror. Dessa bibliotek har i hög grad funktion av ärendebibliotek, som många besöker av andra skäl än att låna böcker. Gemensamt för de bibliotek som har haft en ökning av lån och besök, alternativt en bibehållen verksamhet över tid, är att de har goda öppettider och en strategisk placering där många människor rör sig.

En väl fungerande webbplats och attraktiva e-medier bibehåller och stimulerar inte bara användningen av det digitala biblioteket utan har även en direkt positiv påverkan på hela biblioteksverksamheten.

Trots senaste åren effektivisering och besparing med bland annat personal och minskad tillgänglighet av biblioteksservice motsvarande en dag i veckan i Stenhammar och Sävja har det läsfrämjande arbetet riktat mot barn och unga utvecklats. Inte minst tack vare Uppsala kommuns prioriteringar av biblioteksverksamhet riktad till barn och unga. Det har bland annat resulterat i satsningar på inköp av medier, producent för program riktat till målgruppen barn, ungdomsbibliotekarie, innehållsrik lovverksamhet, uppsökande arbete och läsfrämjande kampanjer samt utveckling av barnavdelning (Läsfabriken) och ungdomsavdelning (Molnet) på Stadsbiblioteket.

Det läsfrämjande arbetet riktat till målgruppen unga har utvecklats med hjälp av externa medel från Stärkta bibliotek via Kulturrådet (1,6 miljoner år 2022). Det statliga stödet kommer att halveras under 2023 för att sedan fasas ut om inte nya beslut fattas. Det ställer nya krav på Bibliotek Uppsala att fortsätta det framgångsrika uppsökande läsfrämjande arbetet riktat till målgruppen barn och unga utan det betydande statliga stödet som erhållits under de senaste åren.

Satsningar på meröppet innebär att tillgängligheten till biblioteken har ökat för besökarna men dessa satsningar innebär ingen ekonomisk besparing. Att göra om bibliotek till meröppna innebär tvärtom ökade kostnader för investeringar och därmed ökade kapitalkostnader för samtidigt som de nödvändiga fasta kostnaderna för lokaler och personal kvarstår. Även meröppna bibliotek kräver bemanning för att iordningsställa lokalen och personal som kan finnas på plats vid vissa tider för att besvara frågor. Meröppet innebär därför inte en besparing men är en värdefull utökning av tillgänglighet och service till användare samt ett mer effektivt nyttjande av lokaler. Alla bibliotek kan inte göras om till meröppna då hänsyn måste tas till lokalförutsättningar och trygghetsaspekter.

Ekonomiska förutsättningar och kostnadsutveckling

Bibliotek Uppsalas drift/utfall och investeringsbudget

I Mål och budget 2021, plan 2022 tillskötts riktade medel till biblioteksverksamheten för ökade e-mediakostnader, ökade äldreuppdrag samt ökad volym av äldre i behov av Boken kommer. Tabellen nedan synliggör utfallet för de två senaste åren och för 2023 går det i dagsläget bara att

utgå från budget. Tabellen visar Bibliotek Uppsalas budgetfördelning i förhållande till det faktiska utfallet av verksamhetens kostnader de senaste 3 åren. Budgetutfallet för Bibliotek Uppsala visade under 2021 ett mindre underskott och som täcktes upp av kulturförvaltningens överskott slutet på året. Under 2022 fanns en avsevärd diskrepans av bibliotekets utfall i förhållande till budgeten med anledning av att investeringskostnaderna börjat ge effekt i form av ökade kapitalkostnader. Under budgetåret 2022 tilläts Bibliotek Uppsala av nämnden att gå med minus med ca 3,2 miljoner och som täcktes upp av kulturförvaltningens samlade överskott. Inför budgetåret 2023 tillskötts tillfälliga medel med ca 4,2 miljoner och som var nödvändiga för att kunna få ihop budgeten. Trots detta tillfälliga tillskott behövdes det ändå genomföras besparingar för att möta effektiviseringskravet motsvarande 2 miljoner. Utan det tillfälliga tillskottet med 4,2 miljoner inför budgetåret 2023 så hade av uppsägning av medarbetare och nedläggning av flera bibliotek varit aktuellt.

År	Budget	Utfall
2021	116 874	116 964
2022	119 900	123 147
2023	133 900	133 900

Ökat investeringsbehov

Investeringsbehovet har ökat markant de senaste åren då verksamheten varit starkt eftersatt. För att kunna erbjuda en verksamhet som lever upp till bibliotekslagen har flera större investeringar behövt genomföras. Kraven på tillgänglighet har bidragit till att verksamheten genomgått större förändringar och investeringar med kraftigt ökade kapitalkostnader som följd av detta.

Bibliotek Uppsala fick 2016 i uppdrag av kulturnämnden att införa meröppet på ett eller flera bibliotek. Meröppet innebär att personer med eget bibliotekskort via en teknisk lösning ges tillgång till bibliotekets lokaler, medier och tjänster även på tider då biblioteket är obemannat av personal. Meröppet innebär ingen minskning av den tid då personal är på plats och håller biblioteket öppet och verksamheten i gång men biblioteksanvändarnas tillgång till bibliotekens resurser ökar markant.

Landsbygdsprogram för Uppsala kommun slog 2017 fast att Uppsala ska vara en av Sveriges bästa landsbygdskommuner, och som en förstärkning av den befintliga biblioteksservicen på landsbygden infördes under åren 2017–2020 meröppet på biblioteken i Vattholma, Björklinge och Bålinge. Dessa bibliotek hade begränsade öppettider och var endast tillgängliga 10–18 timmar vecka, samtidigt som de hade lokaler och placeringar i sina respektive samhällen som lämpade sig väl för att fungera som meröppna bibliotek. De meröppna biblioteken är idag tillgängliga för biblioteksanvändare mellan kl. 8-20 under årets alla dagar. Antalet besök och lån har ökat stadigt på de bibliotek som blivit meröppna, och lokalerna som tidigare stått oanvända stora delar av veckan används nu av bibliotekens besökare på egen hand. Meröppet är ett effektivt sätt att skapa högre tillgänglighet till en låg kostnad.

Ombyggnation av barnavdelning på Stadsbiblioteket har varit nödvändig då antalet barn och föräldrar väsentligt ökat de senaste åren och synpunkter om trånga lokaler regelbundet lyfts fram av allmänheten under många år. Lokalerna har inte varit ändamålsenliga för det ökade besöksantalet och bland annat inneburit att arbetsmiljön för personalen påverkats med höga

ljudnivåer och ventilation som inte kunnat klara av mängden besökare. De lokalanpassningar som gjorts av befintliga lokaler har varit ett strategiskt val ur hållbarhetssynpunkt samt totalt sett varit mest kostnadseffektivt för Uppsala kommun. Då nyetablering av lokaler innebär väsentligt högre kostnad än renovering av befintliga.

I samband med utveckling av barnavdelningen på Stadsbiblioteket investerades det i en ny sorteringsanläggning för att möta ökad lånehantering på barnavdelningen. Det hade över tid blivit dyrare med ökad personalbemanning i stället för en sorteringsanläggning. Under samma period ersattes även de två redan befintliga sorteringsanläggningarna på Stadsbibliotekets vuxenavdelning och Gottsundabiblioteket ut då de blivit uttjänta. Att avstå investeringen av två ersättningsanläggningar samt en ny sorteringsanläggning hade försämrat arbetsmiljön för personalen då de annars behövt ta hand om mängden medier manuellt och dessutom hade det behövts utökade bemanningsresurser för att ombesörja den ökade hanteringen.

På Stadsbibliotekets ung- och vuxenavdelning har investeringar genomförts för att möta behovet av mötesplats för ungdomar med läsintresse. Statistiken visar att antalet medier och aktiviteter riktade till ungdomar är hög i jämförelse med motsvarande kommuner inom R9. Det tyder på att investeringen i ungrummet på Stadsbiblioteket (Molnet) gett effekt. Det ökade behovet av allmänheten att få nyttja lokaler för olika aktiviteter över generationsgränser har varit stort. Därför har det investerats i en mötesplats för alla åldrar på Stadsbiblioteket (Studion) som lockar besökare från hela kommunen. De investeringar som gjorts för att tillskapa Molnet och Studion i våra befintliga lokaler har kostat väsentligt mindre för förvaltningen än om vi hade etablerat nya lokaler för målgruppen. Liksom investeringen av barnavdelningen på Stadsbiblioteket har varit ur ett strategiskt val ur hållbarhetssynpunkt varit mest kostnadseffektivt för Uppsala kommun, sett till kostnaden för nyetablering av lokaler i stället för renovering av befintliga.

Det investerades i en ersättningsbiblioteksbus då den gamla blivit uttjänt och behovet av två bussar är avgörande för att kunna leva upp till tillgänglighet av biblioteksservice på landsbygden. Om vi avstått från att upphandla en ersättningsbuss så hade vi tvingats lägga ner 50% av bussens verksamhet, vilket slagit hårt mot framför allt barn och äldre på landsbygden.

Ett nytt bibliotek i Gränbystaden har varit avgörande då Brantingslokalerna tvingats evakueras samtidigt som Gränbyskolans bibliotek avvecklats. Vilket krävt investeringar av teknik och inventarier i Gränbystaden.

Eftersattheten vad gäller teknik och inventarier inom hela biblioteksorganisationen har varit omfattande under många år och omställning till digitala program under pandemin var en drivande faktor. Förvaltningen har därför behövt investera för att kunna ha en rimlig tillgänglighet till lokalerna och teknik att kunna genomföra grundläggande biblioteksservice.

- Meröppet vid tre bibliotek (Bälinge, Björklinge, Vattholma) - 2 100 tkr
- Ombyggnation av barnavdelning på Stadsbiblioteket för ökad tillgänglighet – 1 800 tkr
- Tre sorteringsanläggningar – 3 000 tkr
- Ombyggnation av Molnet -Ungrum- 500 tkr
- Ombyggnation av Studion-mötesplats för alla åldrar- 800 tkr
- En biblioteksbus – 5 500 tkr
- Nytt bibliotek i Gränbystaden – 3 000 tkr
- Inköp av inventarier och teknik (pga eftersatta investeringar) - 2 500 tkr

Framtida investeringsbehov

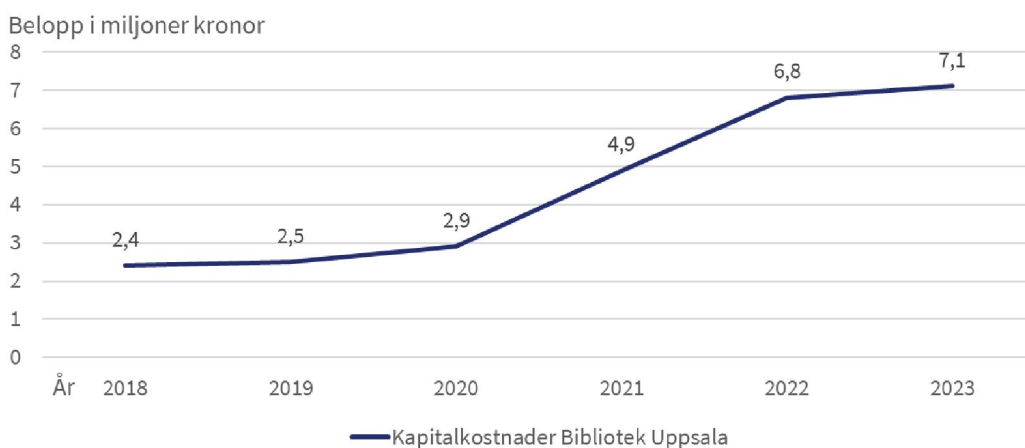
I takt med att Uppsala kommun växer kommer Stadsbiblioteket som mötesplats att bli än mer avgörande, inte minst vad gäller mötesrum för föreningar och det ökade behovet av rum för vuxenstuderande. Efter att Konsument Uppsala, som är en del av arbetsmarknadsförvaltningen, flyttat ut från Stadsbibliotekets lokaler till Stadshuset 2021 övertogs hyreskostnaden motsvarande 550 tkr av Bibliotek Uppsala. Att hyra ut lokalerna till en privat aktör för att kompensera för ökad hyreskostnad var inget alternativ med tanke på begränsningen av larmzoner. För att nyttja lokalerna på bästa möjliga sätt och möta det växande behovet av medelstora mötesrum för föreningar och studieförbund samt det ökade behovet av studieplatser för vuxenstuderande planerar förvaltningen att utveckla ytorna för dessa två ändamål. Alternativet vore att avstå från att investera i dessa lokaler och låta dem stå tomma och därmed inte möta det växande behovet av mötesrum och studieplatser samtidigt som förvaltningen ändå bär hyreskostnaden. Det skulle då inte vara resurseffektivt med nyttjande av lokaler med tanke på behoven och att förvaltningen redan bär befintlig hyreskostnad. Bibliotek Uppsala kommer behöva fortsätta investera i en normaltakt framöver för att sprida ut de ökade kapitalkostnader på flera år.

Ökade kapitalkostnader

Fram till 2019 låg kapitalkostnaderna på en stabil nivå med liten påverkan på budgeten. Till följd av de ökade investeringarna för att kunna upprätthålla bibliotekslagen har biblioteksverksamheten fått kraftigt förhöjda kapitalkostnader med över 4,5 miljoner sedan 2020.

Diagrammet nedan visar utfallet av kapitalkostnader för åren 2018 till 2021 samt prognos för år 2022 och 2023.

Bibliotek Uppsalas kostnadsökning ligger långt över den årliga uppräknings.

Genomförda effektiviseringar och besparingar

För att klara utfallet av budgeten så har biblioteksverksamheten kontinuerligt effektiviserats. Besparingar har genomförts de senaste åren samtidigt som Bibliotek Uppsala lyckats förbättra tillgängligheten genom nya arbetssätt, utveckling av lokaler samt utökad service i form av så

kallade meröppna bibliotek. Förvaltningens bedömning är att den miniminivå av biblioteksservice i Uppsala kommun som krävs för att kunna upprätthålla bibliotekslagen är uppnådd.

Effektiviseringskravet har varit cirka två – tre procent per år de senaste åren. Utöver effektiviseringskravet tillkommer även andra påverkande faktorer till en ansträngd ekonomi. Höjda hyres- och kommungemensamma interna transportkostnader har inneburit ökade kostnader, det senare en ökning med 500 tkr från 2021 till 2023. En ny intern resursfördelningsmodell i kommunen har också haft stark påverkan. Den nya modellen innebär att den tidigare automatiska volymuppräkningsmetoden uteblir och med fortsatt uppräkningsmetod av KPI.

Sammantaget har detta lett till flera besparingsåtgärder för att kunna få en budget i balans. Bland annat har programbudget för samtliga bibliotek och kulturhus minskats. Detta har bidragit till ett minskat kulturutbud för bibliotekets användare. Minskade timvikariekostnader samt minskad bemanning motsvarande 4 heltidstjänster har lett till att befintlig personal i betydligt ökad omfattning täcker upp för varandra vid frånvaro vilket innebär att färre vikarier har anlitats och att vikariekostnaderna därmed har kunnat minskas. Minskningen av vikarier och ordinarie personal har inte påverkat användare i någon större omfattning ännu men det har ökat verksamhetens sårbarhet vid till exempel sjukdom samt försvårar möjligheten att delta i projekt eller att utföra nya uppdrag.

Effektiviseringen av minskat öppethållande motsvarande en dag i veckan i Stenhagen och Sävjabiblioteket har resulterat i minskad tillgänglighet för barn, unga och äldre i två socioekonomiskt utsatta områden. Inför verksamhetsåret 2023 föreslog förvaltningen att inte återöppna folkbiblioteket i Gränbyskolan och i stället hänvisa till det nyöppnade biblioteket i Gränbystaden. Förvaltningens bedömning är att tillgängligheten till biblioteksservice riskerar att minska i närområdet kring Gränbyskolan för bland annat de prioriterade målgrupperna barn och unga samt personer med annat modersmål.

De effektiviseringar och besparingar som genomförts från 2020 och fram till 2023 uppgår till ca 7,9 miljoner. Dessa besparingar har inneburit att biblioteksorganisationen hittills klarat sig från att säga upp personal motsvarande kostnaden om 16 heltidstjänster vilket motsvarar upphörande av Gottsundabiblioteket och ytterligare en biblioteksenhet eller upphörande av Stenhagenbiblioteket kombinerad med Sävja och Storvretabiblioteket.

Följande effektiviseringar och besparingar har genomförts under perioden 2020–2022:

- Minskad programverksamhet – 1 600 tkr
- Stängd folkbiblioteksservice i Gränbyskolan – 1 870 tkr
- Tre indragna tjänster i samband med pensionsavgångar – 1 600 tkr
- Sänkt timvikariekostnad- 500 tkr
- Minskad bemanning och öppethållande motsvarande två heldagar i Stenhagen och Sävjabiblioteket – 1 100 tkr
- Strömmande media Cineasterna - 1 000 tkr
- Övriga besparingar och effektiviseringar (kurser och utbildningar, föreläsningar för hela organisationen) – 200 tkr

Förvaltningens förslag till nya åtgärder

Med anledning av redan genomförda effektiviseringar och besparingar de senaste åren och där förvaltningen bedömer att en miniminivå av biblioteksservice numera erbjuds i Uppsala kommun finns inte längre möjligheter att göra fler besparingar som inte får mycket omfattande konsekvenser för användare av biblioteksservice och som även riskerar att påverka upprätthållandet av bibliotekslagen.

Förvaltningen har tagit fram tre olika åtgärdsförslag, tre scenarier, inför 2024 och framåt. Förvaltningens föreslagna åtgärder utgår från bibliotekslagen och beaktar innehållet i den sociala kompassen och jämlik tillgång till biblioteksservice i hela kommunen.

Scenario ett

Scenario ett utgår från de budgetramar som angivits i Mål & budget med plan för 2024, och att de extra resurser som tilldelats verksamheten under 2023 inte permanentas. Scenariot innebär ett flertal omfattande åtgärder.

Följande åtgärder ingår; Söndagsstängt på Stadsbiblioteket, förlängt uppehåll av biblioteksbussarna på landsbygden, nedläggning av ett mindre bibliotek, Vängebiblioteket samt ingen utökning med en evakueringslokal i Eriksberg (evakuering sker närliggande i tid till då Rosendalsbiblioteket startar).

Dessa föreslagna besparingsåtgärder kommer inte att innebära att biblioteksverksamheten kan bedrivas inom planerad budgetram. För detta krävs ytterligare åtgärder i form av avveckling av en eller flera biblioteksenheter. Utöver redan föreslagna åtgärder ovan behöver även en eller flera större biblioteksenheter motsvarande Stenhagen, Sävja, Gottsunda eller Storvreta avvecklas för att få tillräckligt ekonomiskt utrymme att klara budget inom tilldelad ram de kommande åren.

Nedan följer en beskrivning av åtgärdsförslagen samt konsekvensbeskrivningar av förslagen.

- Söndagsstängt på Stadsbiblioteket

Stadsbiblioteket har idag ca 800 besökare på söndagar (under perioden september-april). Biblioteket har fler besökare under lördagar jämfört med söndagar. Stadsbiblioteket har tidigare haft stängt under söndagar för att efter det att budgeten tillåtit återinfört söndagsöppet igen.

Att stänga Stadsbiblioteket under söndagar innebär att personal- och administrationskostnader kan sänkas.

Konsekvens av förslaget:

Minskad tillgänglighet av biblioteksservice till ett av de mest besökta biblioteken i kommunen. Risk för att andra dagar i veckan kommer att behöva kompensera för söndagsstängt och därmed ökad personalbelastning och sämre service för allmänheten

Positiv konsekvens av åtgärden är minskad administrativ börda kopplat till vikarieanskäffning på söndagar.

Indikatorer:

Antal besökare per söndag är ca 800.

Ekonomisk effekt:

Ca 300 tkr inklusive personalkostnader.

- *Förlängt uppehåll för biblioteksbussarna*

Inom biblioteksbusverksamheten kan ett längre uppehåll jämfört med idag införas med 8–10 veckor under sommaren och 4 veckor under jul.

Besparingen innebär minskad timkostnad för chaufför, besparing av drivmedel samt minskade vikariekostnad inom bussverksamheten.

Konsekvens av förslaget:

Ett längre uppehåll innebär försämrad service och turtäthet till landsbygd, förskolor och äldre. Det innebär minskade möjligheter för biblioteksbusverksamheten att erbjuda sommaraktiviteter för lovlediga barn och unga på landsbygden. Ett längre uppehåll i biblioteksbussturna innebär också en försämring och utglesning av biblioteksservicen till de vård- och omsorgsboenden som får depositionsservice via biblioteksbussen.

Indikatorer:

Antal lån per vecka 3 618.

Antal besökare per vecka 520.

Ekonomisk effekt:

Förslaget innebär en besparing på ca 200 tkr.

- *Folkbiblioteksverksamheten i Vänge upphör från och med 2024*

Biblioteket i Vänge är både ett folk- och ett skolbibliotek. 25 procent av personalkostnaden betalas av skolan.

Vängebiblioteket etablerades i sin nuvarande form några år innan Stenhagenbiblioteket blev färdigt. Vängebiblioteket fanns tidigare inhyst i en samlingslokal. Förvaltningens bedömning är att biblioteksanvändare i Vänge har möjligheten att använda Stenhagenbiblioteket vid eventuella besök till Stenhagens centrum. I de fall detta inte är möjligt på grund av till exempel funktionsnedsättningar kan Boken komma att utgöra ett alternativ.

Konsekvens av förslaget:

En nedläggning av folkbiblioteket i Vänge innebär sannolikt ett högre tryck på biblioteket i Stenhagen och särskilt att ta i beaktning är att Stenhagenbiblioteket de senaste två åren har haft stängt en dag i veckan och därmed har färre tillgängliga dagar. Det finns även risk med minskad intäkt från utbildningsförvaltningen motsvarande 125 tkr då kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen idag erbjuder utökat biblioteksservice till Vängeskolan. Förvaltningens rekommendation är Vängeskolan övertar bibliotekslokalerna och beståndet så att de kan fortsätta leva upp till skollagen med att ha ett skolbibliotek.

Indikatorer:

Totalt antal lån var 23 876 år 2022 varav lån av medier för barn och unga var 20 389. Majoriteten av lånen är till barn och unga och i med att det är integrerat skolbibliotek och folkbibliotek.

Totalt antal besökare, inklusive skola och förskola, var 16 751 år 2022 och 11 704 år 2021.

Antal besökare per öppettid var 91 stycken år 2022 och 77 stycken år 2021.

Ekonomisk effekt:

Förslaget innebär en besparing på ca 660 tkr inklusive personalkostnader

- *Ingen ersättningslokal för biblioteket i Eriksberg under tiden evakueringen sker till Rosendalsbiblioteket*

Den befintliga lokalen stänger preliminärt från och med juni 2024 och förblir stängd till minst 2030. Det innebär en besparing motsvarande 2,5–3 miljoner som bäst kan ske med mindre än en halvårseffekt då ett nytt bibliotek i Rosendal öppnar tidigast i oktober 2024. Befintlig personal från Eriksberg kommer att flyttas till Rosendalsbiblioteket.

Hanteringen stämmer väl överens med brukligt tillvägagångssätt vid renoveringar då hänvisning sker till andra bibliotek inom rimligt avstånd.

En stor andel barn som idag går i skola nära det nuvarande Eriksbergsbiblioteket kommer att flyttas till andra områden.

I och med förslaget att inte ersätta Eriksbergsbiblioteket med en evakueringslokal under renoveringen av den befintliga lokalen sker en besparing då kostnader för personal, hyror och investeringar i tillfällig lokal uteblir.

Konsekvens av förslaget:

Områdets låg- och mellanstadieskolor samt förskolor får minskad tillgång till bibliotek i närheten. Detta kan leda till högre tryck på Stadsbiblioteket och/eller Gottsundabiblioteket.

Bibliotek Uppsalas uppsökande verksamhet erbjuder sedan tidigare regelbunden biblioteksservice med utkörning av depositioner till stadsdelens vård- och omsorgsboenden, dagliga verksamheter samt Eriksbergs kommunala träffpunkt. Denna service avser Bibliotek Uppsala att bibehålla. Utöver det kan personer som har svårt att ta sig till närmaste bibliotek möjlighet att få ta del av Boken kommer-service.

Intentionen är att ett nytt mindre bibliotek i Eriksberg etableras till 2030 med utgångspunkt att vara meröppet. Det innebär begränsad biblioteksservice med möjlighet att låna och lämna medier, sittplatser, tillgång till internet samt utskrift/kopiering. På så sätt beräknas driften av ett framtida bibliotek i Eriksberg bli lägre än vad det är idag.

Indikatorer:

Totalt antal lån var 78 951 år 2022 varav lån av medier för barn och unga var 47 026. Av lån barn/ung gjordes 10 564 lån inom ramen för skolavtalet och 2 433 lån av förskolan, sammanlagt 12 997.

Totalt antal lån var 60 504 år 2021 varav lån av medier för barn och unga var 36 504. Av lån barn/ung gjordes 6 850 lån inom ramen för skolavtalet och 2 059 lån av förskolan, sammanlagt 8 909 lån.

Antal besökare, inklusive besök skola och förskola, var 53 682 år 2022 och 26 448 år 2021.

Antal besökare per öppetdag var 233 år 2022 och 149 år 2021.

Ekonomisk effekt:

Förslaget innebär en besparing av 2,5–3 miljoner i och med utebliven kostnad för ett evakueringsbibliotek samt att ett nytt bibliotek i Eriksberg till 2030 beräknas ha en lägre driftkostnad än det nuvarande. Mindre än en halvårseffekt från och med augusti 2024.

Åtgärdsförslagen kommer att innebära utebliven tillgång till biblioteksverksamhet i Vänge och Eriksberg samt minskad tillgänglighet till Stadsbiblioteket och biblioteksservice på landsbygden.

Förslagen i åtgärdsplanen förväntas leda till minskade kostnader för Bibliotek Uppsala 2024 men kommer samtidigt inte att kunna täcka den kraftiga kostnadsökningen verksamheten står inför 2024 då bland annat tillskjutna medel under 2023 enligt plan upphör.

Därför tvingas förvaltningen föreslå ytterligare åtgärder genom att ta bort tillgänglighet till biblioteksservice i någon eller några av kommunens särskilt utsatta områden.

- *Folkbiblioteksverksamheten motsvarande Stenhagen, Sävja, Gottsunda eller Storvreta upphör från och med hösten 2024*

Konsekvens av förslaget:

Områdets låg- och mellanstadieskolor samt förskolor får minskad tillgång till bibliotek i närheten. Upphörande av bibliotek motsvarande Stenhagen, Sävja, Gottsunda eller Storvreta riskerar leda till minskad tillgänglighet för barn, unga, personer med ett annat modersmål och äldre i ett socioekonomiskt utsatt område. Dessa målgrupper är dessutom prioriterade i bibliotekslagen och kommunens mål. Upphörande av en eller flera större biblioteksenheter i socioekonomisk utsatta områden skulle riskera att Uppsala kommun inte klarar av att leva upp till bibliotekslagen. Bland annat finns risk för minskad möjlighet till integrationen då barn och unga och vuxna från närområdet inte längre kommer kunna mötas på biblioteket och delta i gemensamma aktiviteter. Även förskolor med stor andel barn med ett annat modersmål riskerar att få sämre möjlighet till integrationsstärkande insatser.

Upphörande av ett bibliotek innebär även en del förgäveskostnader med anledning av de investeringar som redan genomförts. Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen kan komma göra en besparing vid upphörande av en biblioteksenhet men där hyreskostnaderna i stället riskerar att bäras av Skolfastigheter eller fastighetsstaben. Detta då vissa bibliotekslokaler är specialanpassade för biblioteksverksamheten och blir svåra att hyra ut för andra ändamål.

Ekonomisk effekt:

Förslaget innebär en besparing av 4–7,5 miljoner beroende på vilket och vilka biblioteksenheter som upphör.

Scenario två

I scenario två och som förvaltningen förordar ingår två av de föreslagna åtgärderna från scenario ett, nedläggning av Vängebiblioteket samt att Eriksbergsbiblioteket föreslås evakueras till Rosendal. Efter genomförandet av dessa bedömer förvaltningen att de kvarvarande biblioteken finns på de platser där de behövs mest utifrån bibliotekslagens prioriterade målgrupper.

För att inte behöva avveckla biblioteksenheter motsvarande Stenhagen, Sävja, Gottsunda eller Storvreta behöver Bibliotek Uppsala en permanent ekonomisk kompensation motsvarande ca 7,2 miljoner. Med en permanent budgetutjämning bedömer förvaltningen att folkbiblioteken kan bibehålla den miniminivå av biblioteksservice i Uppsala kommun som krävs för att idag kunna upprätthålla bibliotekslagen under 2024.

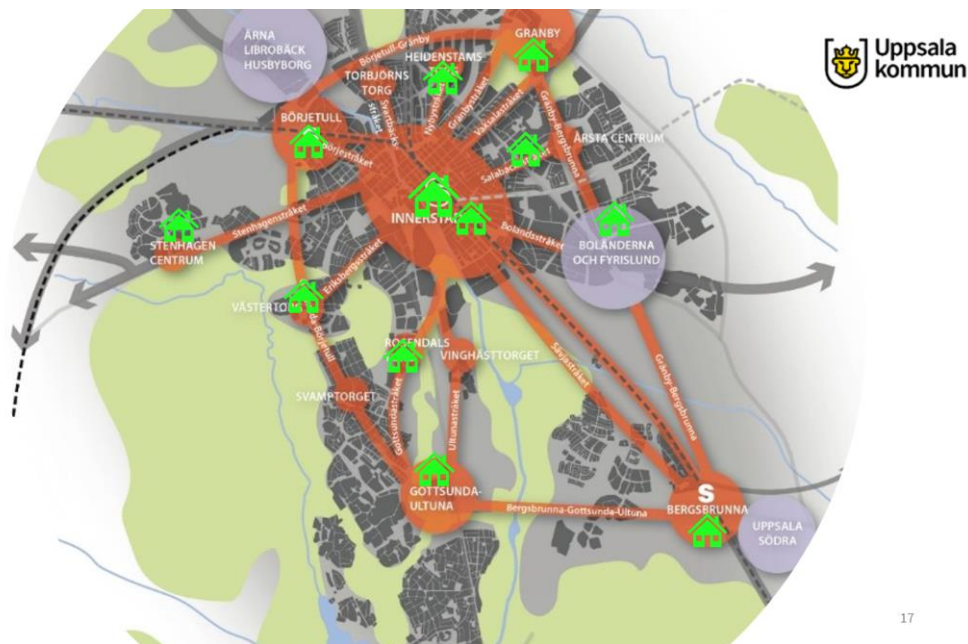
Även om en permanent utjämning av budgeten skulle förhindra att biblioteksenheter motsvarande Stenhagen, Sävja, Gottsunda eller Storvreta upphör under 2024, kvarstår ändå kommunens framtida interna årliga effektiviseringskrav om två-tre procent. Det innebär att oaktat en permanent kompensation motsvarande 7,2 miljoner inför budgetåret 2024, gör att

förvaltningen årligen från och med 2025 ändå tvingas ta ställning till upphörande av en biblioteksenhet för att klara budgeten.

Scenario tre

Förvaltningen har tagit fram ett framtidsscenario för bibliotekens placering i kommunens stadsdelar och centrala Uppsala kommande tio år sett till hur kommunen är tänkt att utvecklas med stråk och noder.

Biblioteken på landsbygden bedöms finnas på relevanta platser och förvaltningen föreslår inte någon förändring av bibliotekens placeringar eller fler enheter.

Konsekvens av förslaget:

Med den föreslagna biblioteksetableringen enligt kartbilden i scenario tre ser förvaltningen att behoven av biblioteksservice i kommunen täcks med utgångspunkt där människor kommer att röra sig eller bo om Uppsala växer enligt befintlig plan.

Detta scenario skulle alltså kosta mer än det tidigare scenario men bygger fortfarande på att biblioteken erbjuder varierande tjänster och serviceutbud beroende på området.

Exakt hur mycket mer detta scenario kostar behöver utredas vidare, då det är många faktorer som vi idag inte kan få svar på och som förvaltningen behöver fördjupa sig i.

Ekonomisk konsekvens:

Det går i dagsläget inte att avgöra vilka kostnader scenariot innebär. Det som är känt är hur mycket olika biblioteksenheter kostar idag. Ett stort bibliotek, motsvarande Stadsbiblioteket, kostar ca 23 miljoner kr, ett mellanbibliotek motsvarande bibliotek i Stenhagen, Storvreta eller Sävja kostar ca 6 miljoner kr samt ett mindre bibliotek motsvarande Björklinge ca 3 miljoner kr.

Förslag med konsekvens på Uppsala kommuns lokalförsörjningsplan

Med utgångspunkt från framtida ekonomiska förutsättningar, kommunens planerade utveckling och framtida behov av biblioteksservice föreslår förvaltningen att åtgärden om att etablera ett

nytt bibliotek i Ulleråker tas bort från kulturnämndens lokalförsörjningsplan. Utifrån framtida ekonomiska förutsättningar kommer förvaltningen behöva bevaka lokalförsörjningsplanen i förhållande till hur Uppsala kommun växer med framtida noder och stråk inför framtida etablering av bibliotek.